

ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ

24 Aralık 1965

Asgari geçim indirimi yasa tasarına komisyonda yazılan karşı oy yazısı.

En az geçim indirimi hadlerinin bir yıl daha ertelenmesi, bütçe açığını kapatma yükünün yine dar gelirli emekçi kitlelerin omuzlarına yüklenmesi demektir. Hükümetin, Anayasa'nın öngördüğü şekilde vatandaşın ödeme gücüne göre ayarlanmış köklü bir vergi reformuna, özellikle tarım gelirlerini vergileme yoluna gitmeyip böyle geçici ve geniş vatandaş kitlelerinin zararına olan önlemlere başvurması, hem Anayasa'nın ruhuna, hem de sosyal adalete aykırı bir davranıştır. Bu nedenle tasarıya muhalifim.

*

[Tasarının tümü üzerine yapılan konuşma]

Maliye Komisyonu'na bu kanun tasarısı geldiği zaman ben muhalefet ettim. Kanunun gerekçesi, eğer bu indirimi artıran hüküm bu yıl da ertelenmediği takdirde, bütçenin 400 milyon lira açık vereceğidir. Böyle bir gerekçeyle, benim kanaatime göre hiçbir kanun tasarısı Meclis'e getirilemez. İyi ve güçlü bir hükümetin yapacağı iş, bu çeşit açıkları önceden görüp kapatmak için gerekli önlemleri almaktır. Hükümet etmek demek bu demektir. Yoksa yumurta kapağı geldikten sonra, efendim ne yapalım, bütçe 400 milyon liralık açık verecek, başka türlü çare yok. Vurun abalıya, yine emekçi halkın sırtına vuralım bu yükü demek, devlet adamlığı, devlet idaresi demek değildir.

Sonra Adalet Partisi, kendisinin daima milletin büyük çoğunluğunu, asıl emekçi kitleleri temsil ettiğini söylüyor. Acaba bu emekçi kitleler, milletin çoğunluğu, Adalet Partisi'ne oylarını verirken, bütçe açığının yükü yine kendi zavallı yoksul sırtından çıksın diye mi verdi? Bir sosyolog olarak benim AP hakkında koyduğum teşhis şudur: Çoğunluğun oylarıyla iktidara gelmiş, aslında mutlu bir azınlığın partisi. Böyle bir tasarıyla AP bu niteliğini açığa vurmuş oluyor. *(Boran'ın bu sözleri AP'lilerin tepkisini çekerken, TİP ve CHP'liler tarafından uzun süre alkışlandı)* Seçim propagandalarında durmadan kuvvetli hükümetten söz ettiler. Kuvvetli hükümet, sayı çoğunluğu demek değildir. Kuvvetli hükümet, durumun gerektirdiği önlemleri cesaretle ve gerçeklere uygun bir şekilde alabilmek demektir. Nitekim bundan iki yıl önce İngiliz İşçi Partisi iktidara gelip de sterlinin kıymetinin tehlikede olduğunu gördüğü zaman, cesaretle, ödeme gücü yerinde olan gruplara yüzde 15 vergi koymaktan çekinmedi. Eğer bütçede açık varsa ve başka bir çare yoksa bu yük, ödeme gücü az olan sınıflar üzerine, halk kitleleri üzerine değil, ödeme gücü çok olan sınıf-

lar üzerine konur ve kuvvetli hükümet bu dürüstlüğü, bu cesurca hareket etme yeteneğini gösterir. Bu bir defa korkakça bir önlemdir. Vergi koymak yoluna gidemiyor, korkuyor, vergi koymaz gibi görünüyor, vergi koymuyorum vatandaşın üzerine diyor, aslında en ağır vergiyi ödeme gücü az olan kitlelerin sırtına yüklemiş oluyor. Bu yolla AP, Anayasa'ya düpedüz aykırı hareket etmiş oluyor. Anayasa'nın hükmü çok açıktır: 'Bütün vatandaşlar kamu giderlerine mali güçleri oranında katılırlar' diyor. Bu geçim indiriminin yükseltilmesi ertelenen sınıflar, mali güçleri en fazla olan sınıflar mıdır ki bütçe açığını kapatma yükü onların sırtına konuyor. Elbet bunlar mali güçleri en az olan sınıflardır, en fazla olan sınıflar değil. Bu şekilde bütçe açığını kapatma yoluna gitmek, düpedüz Anayasa'ya aykırı bir davranıştır. Ben komisyonda itirazımı yaparken dedim ki: "Dilerdik ki, bir refah devleti olmak sözüyle iktidara gelmiş olan AP, ödeme gücü olan varlıklı sınıfları doğrudan doğruya açıkça vergileme yoluna gitsin ve Anayasa'nın emrettiği vergi adaleti reformunu yapan kamudan bize getirsin." Mesela dedim, dışarıdan gelen, getirtilen, çeşitli yabancı uzmanların dahi defalarca önerdiği tarımdaki yüksek gelirleri vergilemek yoluna gidilmiyor, tarımdaki yapılan son vergilemeyle alınan vergilerin tutarları memurlara, dar gelirli lere yapılmış olan yüzde 15 zamdan alınan vergilerin bile tutarını karşılamıyor. Bu kadar az, hemen hemen hiç denecek kadar az vergilendirilmiş olan yüksek tarım gelirleri bir tarafa bırakılıyor, fakat yine ödeme gücü az olan, en çok geçim sıkıntısında olan emekçi kitlelerin sırtına vergi yükü konuyor, dedim. O zaman hükümet sözcüsü bana şu yanıtı verdi: "Tarım gelirlerini vergilendirmek, uzun zaman alacak bir iştir. Öyle çabucak uygulanamaz. Onu gerçekleştirmek, uygulamak ve vergilerden verim almak uzun yıllara bağlıdır. Onun için bu yılın bütçe açığını tarım gelirlerini vergilendirmek suretiyle kapatamayız." Ben de dedim ki, eğer hükümet olarak siz örneğin tarım gelirlerini vergilendirmek gibi ve Anayasa'nın emrettiği şekilde bir vergi reformunu getirmek gibi çalışmalara başlamış olsaydınız da, sonra deseydiniz ki, ama bu çalışmalar hemen birkaç ay içinde bir sonuç verecek çalışmalar değildir, onun için geçici bir önlem olarak bu yıl için bu yola başvurulmasını öneriyoruz deseydiniz, belki düşünürdüm. Ama siz uzun vadede de vergi reformuna ilişkin, tarım gelirlerinin vergilendirileceğine ilişkin hiçbir tasan getirmiyorsunuz. Kaldı ki tarım gelirlerini vergilendirmek ve o vergilerden bir sonuç almak uzun zaman sürse bile, diğer birtakım vergilendirme yöntemleri vardır ki, onlardan sonuç almak böyle uzun sürmez ve örneğini verdiğim gibi, İngiliz İşçi Partisi iktidara gelince yüzde 15 vergilendirmeye gitmekten çekinmedi. Bu tasarının kabul edilmesi, hem AP'nin refah devleti olma iddiasına karşıdır, hem herkesin mali gücü oranında kamu giderlerine katılmasını emreden Anayasa hükmüne aykırıdır ve hem de bizim halk kitlelerimizi bir yıl daha sıkıntı içinde bırakacak bir tasarıdır.

Hükümetin gerçek bir vergi reformu ve tarım gelirleri konusunda ciddi bir çalışması olmadığı için, -şimdiden söyleyebiliriz, bir kehanet değil,- gelecek yıllarda da yine aynı gerekçelerle böyle geçici, sorunları kökünden çözümülemeyen ve yükü fakir halkın üzerine yükleyen sözde önlemler her zaman önümüze gelecektir. Bütün bu düşüncelerle bu tasarının asla kabul edilmemesi gerekir.

[Tasarı Üzerine ikinci konuşma]

Gazetelerden okuduğumuza göre, Sayın Başbakan bu erteleme yasası hakkında şöyle bir şey söylemiş, 'bu erteleme bütçe açığı gereğidir' demiş. Gerçekten böyle demiş mi, dememiş mi bilmiyorum, gazeteler öyle yazdı. Fakat dememiş olsa dahi, bundan önce yasanın tümü Meclis'te görüşüldüğü sırada konuşan iktidar partisi sözcüleri ve hükümet temsilcileri, bunu bütçe açığının kapatılmasının bir gereği olarak ortaya sürdüler. Bütçe açığının kapanması gereklidir, bu doğru. Ama bu şekilde kapatılması doğru değildir. Devlet giderlerini karşılamanın alışılmış yolu, vergilendirmeye gitmektir. Vergilendirmeyi, bugün uygulanan modern yöntemlere göre ve bizim Anayasamızın kabul etmiş olduğu hükümlere göre, vatandaşın mali gücüne göre yapmak gerekir. Şimdi sormak istiyoruz; bütçe açığı varsa -ki var- neden bunu mali gücü fazla olan gelir gruplarını vergilendirmeye götürerek kapatmak yolu benimsemiyor? Şimdiye kadar tasarı lehinde yapılan açıklamalarda bu sorunun yanıtı verilmiş değil. Biz bu yanıt istiyoruz. Eğer bu yanıt verilmiyorsa, bundan haklı olarak şu sonucu çıkaracağız: Demek ki iktidar partisi, refah devleti anlayışı getirdiği iddiasına karşın, bu çeşit dolaylı vergilendirme yoluyla yüksek gelirli grupları, sınıfları kolluyor, dar gelirli yoksul vatandaşlarımızı ise kollamıyor. Tasarıyı savunurken ileri sürülen bir diğer iddia, bunun bir vergilendirme olmadığı ve hiç kimsenin cebinden yeni para çıkmayacağı iddiasıdır. Tasarıya karşı çıkanlar, vatandaşın cebinden yeni bir vergi miktarı çıkacak demiyor. Vatandaşın cebinde kalması önceden kabul edilmiş olan miktar, cebinde kalmayacak, çıkacak diyor. Diğer bir savunma yöntemi de şu: Efendim, bu miktar o kadar az ki, işte 13 lira bir fark eder, yahut 30 lira bir fark eder. Sanki bu erteleme kabul edilmezse yoksul halkımız hemen refaha mı erişecektir, gibi bir savunma yoluna gidiyor. Burada bu tasarıya karşı olarak konuşan hiç kimse, bu erteleme kabul edilmezse dar gelirli, yoksul, emekçi kitlelerin refaha kavuşacağını iddia etmedi. Böyle akılsız ve mantıksız bir iddiayı buradan ileri sürmedi. Sorun, her şeyden önce bir ilke sorunudur. İsterse bir lira olsun, neden bu bütçe açığını kapatma yükü Anayasa'nın emrettiği gibi ekonomik gücü yüksek olan gruplara yüklenmiyor da dar gelirli üzerine yükleniyor? Sorun burada. İkincisi, bu çeşit savunma yapan arkadaşlarımız, bize öyle geliyor ki, dünyada işsizliğin, parasızlığın, yoksulluğun ne demek olduğunu gerçekten bilmiyorlar. Eğer bir insanın cebinde bir lirası yoksa, bir ekmek dahi alamaz. Ekmek parası on kuruş eksikse ekmek alamaz. Bu dar gelirli vatandaşlarımız için ayda değil 20, 30 lira veya 8 lira, bir liranın dahi önemi vardır. Biz öyle bir ülkeyiz ki, birçok işçimiz günde 10 liranın aşığına çalışıyorlar. Öyle bir ülkeyiz ki, köylülerimizin yıllık geliri bin liranın aşığına. Bu kadar geliri düşük olan bir ülkede, vatandaşa 13 lira veya 30 lira veya 20 lira bir ferahlık sağlayacak olan bir tasarımı(*) küçümsemek, kesinlikle gerçekçi olmamak, ülkenin gerçeklerini bilmemek demektir. Diğer taraftan hayat pahalılığı durmadan yükselmektedir. Bir iki gün önce gazetelerde yer alan son hayat pahalılığı endeksi yüzde 10'un da üzerine çıkmıştır. Bir taraftan fiyatlar yükseliyor, diğer taraftan halka biraz ferahlık verecek olan asgari geçim indirimini yükselten yasa iki yıl daha ertelenmek isteniyor.

Bu erteleme savunulurken diğer ileri sürülen bir gerekçe de, bunun bir planlama zorunluluğu olarak gösterilmek istenmesidir. Bu çaba da gerçeklere aykırıdır. Bütçe

açığının kapanması bir planlama gereğidir. Ama açığın bu yolla kapatılması, bir planlama gereği değildir ve bu yolla kapatılmasının bir planlama gereği olacağını hiçbir planlama uzmanının iddia edeceğim sanmıyorum. Planlama uzmanlarına buradan serbestçe konuşma olanağı verilse, herhalde benim bu fikrime katılacaklardır. Yüksek Planlama Kurulu teknik bir kuruldur, siyasi bir kurul değildir, siyasi karar almaz. Bütçe açığı, geliri yüksek gruplara yüklenerek mi kapatılacaktır, yoksa dar gelirli emekçi gruplara yüklenerek mi kapatılacaktır? Bu hususta verilecek kararı vermek, teknik bir karar değildir, politik bir karardır. Planlama bu konuda karar vermez. Planlama ancak hükümete söz konusu açığın hangi yollardan kapatılabileceği konusunda öneride bulunur, alternatifler gösterir. Bunların arasından seçme hakkı hükümete aittir. Anlaşıyor ki hükümet, emekçi kitlelerin, dar gelirli olan aleyhine olan bir kapatma yolunu seçmiştir. Bu iddiamın doğruluğuna bir kanıt da vereceğim. Unutmamak gerekir ki, planlama devresine girdiğimiz ilk yılda Yüksek Planlama Kurulu ile hükümet arasındaki anlaşmazlık, bu iç finansman konusunda çıkmıştı. Bu konudan dolayı o zaman Yüksek Planlama Kurulu'ndaki yüksek rütbeli insanlar Planlama'dan [DPT] istifa etmişlerdir. Bu bakımdan bütçe açığının bu yoldan kapatılması gerektiğini bir planlama gereği olarak göstermek doğru değildir. Bu, politik bir karardır.

Son olarak şunu da ifade etmek isterim: Bundan önce bu tasarı Meclis'in huzuruna getirildi ve ben de grubum adına söz alarak bu erteleme yasaının emekçi kitlelerin zararına olduğunu belirttiğim zaman, benden sonra konuşan iktidar partisi grup sözcüsü [İhsan Ataöv], beni ve benim partimi, miting meydanlarında konuşan bir edayla konuşmakla suçladı. Şunu hemen belirtiyim ki, Türkiye İşçi Partisi bakımından miting meydanlarında konuşmak, Meclis'te konuşmak veya bir bilimsel seminerde, toplantıda konuşmak diye bir ayırım yoktur. TİP programında kabul ettiği ilkelerin en başına ilmi, 'hayatta en hakiki mürşit' olarak kabul ettiği ilkesini koymuştur. TİP, miting meydanlarında da, kahve toplantısında da, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde de, bilimsel bir seminerde de kendi görüşüne göre (Başkan Bozbeyle, konu dışına çıktığı gerekçesiyle Behice Boran'ı uyarıyor) Efendim, bence bu konu da izninizle esasa ilişkindir. Çünkü burada söylediklerimin halkı etkilemek ve propaganda amacıyla söylenmemiş olduğunu, TİP'in her tarafta kendi görüşüne göre gerçekleri belirttiğini ifade için söyledim. Bizde böyle bir ayırım yoktur. TİP her tarafta gerçekleri söyler. Çünkü hiçbir zaman amacı oy avcılığı yapmak değildir.

(*) *Uygulamayı erteleyecek tasarıdan değil, asıl yasadaki söz ediyor.*

TİP Parlamentoda, Cilt 1, Sayfa 172-175